

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *(Kyp.)*
Cím: *2000 szobor Budapest utcáin*

Forrás: *Az Est*

Kyp
(Hely)

1938 dec 21
(Idő)

(Köt. v. füz.) (Old)

Osztályozás

Tárgy *73*

Hely

Idő

11938

Személy

2000 szobor Budapest utcáin

A XIII. kerületbe mégsem jutott egy sem

— Az Est tudósítójától —

Érdekes és pontos munka jelent meg

Budapest szobrairól.

A könyvet Medvey Lajos mérnök írta, négy esztendő óta gyűjtötte a hatalmas anyagot, bevonta a szerkesztésbe az összes magyar művészeket, az élő adatokat levéltári és könyvtári kutatással egészítette ki. A könyvhöz Csányi Károly műgye-temi tanár írt előszót és ellenőrizte a munka adatait Cserhalmi Jenő, a főváros szobrainak művészfelügyelője, nemkülönb a székesfőváros közművelődési ügyosztálya is.

A kötet első része közigazgatási ke-
rületek szerint sorolja fel az összes szobrászati emlékeket, a második részben művészek neve szerint szere-
pelnek a szobrok, a harmadik részben pedig a művek betűsoros rendjében. A kötet anyagának átvizsgálásakor megtudhatjuk, hogy a főváros 14 ke-
rületében csaknem

2000 szobor, dombormű és plasztikus emlék

van az utakon, utcákon, tereken és a középületekben. Kiegészítésképpen tartalmazza a kötet a fontosabb köz-
épületek építészeti adatait is. Ebben a vonatkozásban mingyárt megtudhatjuk, hogy a magyar parlament két és fél katasztrális holdnyi területet foglal el, csodaszép, gótikus épületével.

József nádor nyitja meg a sort

Kitűnik a kötetből, hogy közéleti nagyságaink közül elsőnek József nádor részesült 1869-ben abban a megtiszteltetésben, hogy szobrát a József-téren felállították. Ez volt az első olyan szobor Budapesten, közterületen, amely élő személy után készült. Azóta rohamosan fejlődött

Budapest ebben a vonatkozásban is és nem egészen 70 esztendő alatt eljutott a mai állapothoz, amikor közterületen lévő, közel 2000 szobrászati alkotásról beszélhetünk.

Egy világ város szobrainál azonban nemcsak a mennyiség a számottevő, hanem a művészi színvonal is. A kötet félreérthetetlen utalásaiból megtudhatjuk, hogy a szerző Budapest legjobb szobrai közé sorolja a várbeli Szent István-szobrot (Stróbl Alajos alkotását), az Anonymus-szobrot (Ligeti Miklós), a Kálvin-téri szökőkutat (Fessler Leó—Ybl Miklós), a közvágóhídi »Bivaly és biká«-t (Begas Reinhold), gróf Károlyi Sándor városligeti szobrát és Semmelweis Ignácét (mindkettő: Stróbl Alajostól), a várbeli »Csikós«-szobrot (Vastagh György), Rákosi Jenő szobrát (Kisfaludy-Stróbl), Savoyai Jenő herecégét (Róna József), gróf Andrássy Gyuláét és a parlament előtt (Zala György) és II. Rákóczi Ferencét (Pásztor János).

Amit sajnálkozva sokszor szóvá-
tesznek, hogy kevés a nemesmár-
ványból készült szobor Budapesten —
ez szintén kitűnik a kötetből. Meg-
állapíthatjuk, hogy

karrarai márványból mindössze
hét szobor készült Budapesten,

és pedig Veres Pálné (Erzsébet-tér),
Vörösmartyé (Vörösmarty-tér), Páz-
mányé és Werbőczié (Apponyi-tér),
Semmelweisé (Erzsébet-tér) és Erzsé-
bet királyné (Margitsziget).

A karrarainál eggyel több a ruski-
cai márványból készült szobrok szá-
ma, amely rózsaszines árnyalatával
szintén a legdrágább és legnemesebb
szoboranyagok közé tartozik. Ruski-
cai márványból készült a Kossuth-

szobor, a »Három puftó békával« a
Döbrentei-téri szerb püspöki temp-
lomnál, Déryné szobra a Horváth-
kertben, Stróbl Alajos faunja a Mar-
gitszigeten, a városligeti Liszt Fe-
rencé fejportré, Andrássy Dénes mell-
szobra a Múcsarnok előtt, a Stefánia-
úti »Ifjúság kútja« és Böck János
geológus szobra a Stefánia-úti Föld-
tani Intézet előtt.

Bardiglio-márványból is készült két
közterületi szobrunk és pedig »Krisz-
tus sírbatétele«, amely a Terézvárosi
templom külső domborműve, továbbá
a »Pálosok kútja«, a Papnövelde ud-
varán. A budapesti, többi közterületi
szobor anyagánál bronz, piszkeharasz-
tú és sóskuti mészkő, homokkő, vagy
nagyon gyenge minőségű, nem nemes
márvány szolgált.

Mátyás király vezet

Érdekes, hogy

legtöbb szobra nagy nemzeti kirá-
lyunknak, Mátyás királynak van
Budapesten,

emlékének megörökítésére 15 szobrot
állított a magyar nemzet.

Utána Erzsébet királynénak 11, Fe-
rencé Józsefnek 9, Deák Ferencnek 8,
József nádornak és Liszt Ferencnek,
valamint Széchenyi Istvánnak 7—7,
Jókainak 4 és Kossuthnak 2 szobra
van. Az adatok között feltűnik, hogy
Kossuthnak mindössze két szobra van
a fővárosban, amihé harmadik em-
léknek járul a Werbőczy-utcai lakta-
nya falán nemrég leleplezett dombor-
mű, Kossuth fogságának emlékére. A
Kossuth-szobrok csekély száma nyil-
ván a Habsburg-uralom által terem-
tett légkörre jellemző.

Erdekés az is, hogy a kiváló magyar szobrászok közül ki alkotott legtöbb szobrot Budapesten, közterület számára? E tekintetben

vezet Stróbl Alajos 45 szoborral,

Zala György 31 szoborral és 16 domborművel, Horvay János 32 szoborral, Dankó József 29, Ligeti Miklós 23 közterületi szobrával.

Arra a kérdésre is választ kaphatunk, hogy *mibe* kerültek a budapesti szobrok. Legdrágább közterületi szobrunk kétségtelenül

a Millenáris emlékmű, amely egy-millió aranykorába került,

valamint *Andrássy* Gyula szobra, amelynek oravicai márványból készült talapzata, szobor nélkül, 210.000 aranykoronát emésztett fel.

Ebben a vonatkozásban érdekes felemlíteni azt is, hogy a nemzet imádott királynéjának, Erzsébet királynénak szobrara a háború végéig 2 millió aranykorona gyűlt egybe, de a szobor megalkotása késett, a viharos esztendőkből az összeg nagyrésze devalválódott s a hatalmas pénzüszszegnek csak megmentett maradékrészt lehetett felhasználni, jóval a háború után, az Eskü-téri Erzsébet királyné-szobor felállítására.

Vannak

eltűnt szobrai

is Budapestnek. Ilyen a *Hentzi*-szobor, amely az 1849-ben elesett osztrák császári tábornok emlékére készült.

nemzeti közgyűlés tárgya volt olyanira, hogy *Szeles* Adorján hírlapíró megkísérelte a szobor felrobantását. Ezt a szobrot a közgyűlés elől végül is a *lipótvárosi hadapródiskolába* vitték s ott a forradalmi hónapok idején szétrombolták.

Ugyancsak eltűnt a Ludovika kertjéből a híres *Illés-kút* emlékműve, amiről az *Illés-utca* a nevét kapta. Ez a szobrászati remekmű, 200 évvel ezelőtt, a jó ivóvizéről híres *Illés-kutat* jelölte az *Orczy-kertben*. Ez a kút arról volt nevezetes, hogy *Mária Terézia számára budai tartózkodása idején erről a kútról hordták az ivóvizet*.

Sok érdekes és kedves kuriózum is kitűnik Budapest szoborkatalógusából. Így *mingyárt* megtudhatjuk, hogy

a XIII. kerületben egyetlen szobor sincs.

Vannak viszont olyan szobrok, amikről plakettek is készültek és kerültek forgalomba, így például *Az Est* szerkesztősége húsz darab értékes, művészi éremmásolatot csináltatott a *Fehér Ház* tagjai számára annak a *Romanelli* olasz ezredesnek a szobráról, aki a kommunizmus idején a ludovikások életét megmentette. Ez a szobrászati remekmű *Szödy* Szilárd alkotásaképpen, dombormű formájában, a Ludovika Akadémia falát ékesíti.

Furcsaságok

Erdekés az is, hogy a Fogaskerekű vasút és a Szent János kórház között levő területen álló *Ecce homo* szobrot

egy jólelkű néni — fogadalomból, mert betege meggyógyult — egy zivataros téli éjszakán

hálából és kegyelethől piros olajfestékekkel befestette

és amikor reggel a forgalom megindult, az emberek ámulatlan nézték a pirossá vált közsobrot. Alig lehetett a vastag olajfestékreteget a szoborról levakarni és lemosni.

A háborús évekből jólismert »Nemzeti áldozatkészség«-lovasszobrát, amely sokáig a Deák-téren állt és fából készült, gyomrában elhelyezett pergament tekercsel tették értékesebbé, I. Ferenc József, II. Vilmos és Abdul Hamid eredeti aláírásaival. Ugyancsak leforrasztott üveghengert helyeztek el a híres Hadik-huszárok emlékére a Várban emelt Hadik-szobor gyomrában.

Az üveghenger örök időkre őrzi az ezred tisztjeinek és katonáinak névsorát, akik 1702 óta, tehát az ezred alapításá óta hősi halált haltak.

Vannak egyéb kuriózumok is: ki gondolná, például, hogy

48 árvizjelző tábla

mutatja Pest és Buda utcáin három nagy vízáradatnak a katasztrófáját, közölvén az utókorral azt is, hogy 1775-ben 63 centiméter, 1838-ban 193 centiméter és 1876-ban 70 centiméter volt az árvíz magassága Budán, egy és ugyanazon a ponton. A szobrok és a plasztikus emlékek nemcsak szépítői egy városnak, de a történetéről is érdekes dolgokat mondanak el.

(kyp.)